

Lapin ELY-keskus
PL 9060
96101 Rovaniemi

Ehdotus Lapin maakunnan tulvariskialueiksi, Tulvariskien alustava arviointi Kemijoen vesistöalueelle, Tulvariskien hallintasuunnitelman ja ympäristöselostuksen valmistelu

Lausuntopyyntö

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat uudelleen arvioineet oman alueensa tulvariskit. Ehdotuksista merkittäviksi tulvariskialueiksi on mahdollisuus esittää mielipiteensä 15.3.2024–17.6.2024. ELY-keskusten esityksistä Maa- ja metsätalousministeriö nimeää 22.12.2024 mennessä Suomen merkittävät tulvariskialueet. Näiden alueiden tulvariskien hallinnan suunnittelua koordinoimaan asetetaan tulvaryhmät.

Alueille, jotka tulvariskien alustavan arvioinnin perusteella nimetään merkittäviksi, laaditaan tai tarkistetaan tulvakartat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat. Hallintasuunnitelmien osana esitetään ympäristöselostus, jonka yhteydessä tehdään viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (SOVA, 200/2005) mukainen ympäristöarviointi.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus varaa mahdollisuuden esittää mielipiteensä ehdotuksista merkittäviksi tulvariskialueiksi sekä asiakirjasta suunnittelun aikaisesta osallistumisesta, tiedottamisesta ja kuulemisesta asiassa LAPELY/552/2024 17.6.2024 mennessä.

Tausta

Maa- ja metsätalousministeriö on 20.12.2018 Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) ehdotuksesta nimennyt vesistöjen ja merenpinnan noususta aiheutuvat tulvariskialueet Lapin maakunnan alueella. Ehdotus ja nimeäminen perustuivat tulvariskien alustavaan arviointiin, josta laadittiin tai tarkistettiin vesistöaluekohtaiset ja meren rannikkoa koskevat raportit.

ELY-keskus on keskustellut valmistelun aikana tarkistuksesta niiden kuntien ja pelastuslaitosten kanssa, joiden alueella on arvioitu olevan merkittäviä tulvariskialueita tai muutoksia 20.12.2018 nimettyihin merkittäviin tulvariskialueisiin. Tulvariskien alustavan arvioinnin tarkistuksessa ja ehdotuksessa merkittäviksi tulvariskialueiksi on hyödynnetty maa- ja metsätalousministeriön 18.12.2022 hyväksymiä tulvariskien hallintasuunnitelmia Kemijoen, Tornionjoen ja Ivalojoen vesistöalueilla sekä Kemin rannikkoalueella.

Ehdotuksen perusteella maa- ja metsätalousministeriö nimeää merkittävät tulvariskialueet ja asettaa niille tulvaryhmät 22.12.2024 mennessä. Merkittäville tulvariskialueille laaditaan tai päivitetään tulvavaara- ja tulvariskikartat sekä koko vesistö- tai rannikkoalueen kattavat suunnitelmat tulvariskien hallitsemiseksi.

Tulvariskien alustava arviointi Kemijoen vesistöalueelle

Kemijoen vesistöalueella aiemmin merkittävänä tulvariskialueena ollut Kemijärven kaupunki ehdotetaan siirrettävän muihin tulvariskialueisiin. Erittäin harvinaisella tulvalla Kemijärven taajama-

alueella voi aiheutua jonkin verran haittaa asutukselle ja yksittäin riskikohteita on vaarassa kastua. Lisäksi vedenjakelulle voi aiheutua ongelmia keskustan alueella.

Aiemmin merkittävänä tulvariskialueena olleen Kemijärven osalta tulvariskit ovat pienentyneet merkittävästi Kemijärven keskustaa suojaavan Pöyliöjärven padon korotuksen valmistuttua. Koska kyseessä on säännöstelty järvi ja padon suojaustaso on korkea, on padon ylittyminen epätodennäköistä. Tarkasteltua tulvaa pienemmillä tulvilla vahingot alueella ovat vähäisiä. Kemijärveä ei enää ehdoteta nimettäväksi merkittäväksi tulvariskialueeksi.

LAUSUNTO

Tulvariskialueen luokittelun arvioinnissa tulee ottaa huomioon suunnitteluvaiheessa olevan Kemijoen vesienhoitosuunnitelman 2028-2033 tavoitteet Kemijoen vesienhoitoalueella. Keskeiseksi tekijäksi vesienhoitoalueella tunnistetaan kaudelle 2028–2033 muun muassa Kemijärven säännöstelyn kohtuullistaminen ja säännöstelyn kehittäminen. Ehdotettu Kemijärven tulvaluokitusmuutos perustuu Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaan vuosille 2022–2027, jonka mukaan Kemijärven säännöstely tulvariskien hallinnassa on keskeisessä osassa. Mikäli säännöstelyn kohtuullistaminen toteutuu, on tulvariskialuesuunnittelussa ja tulvariskialueen arvioinnissa otettava huomioon kohtuullistetun säännöstelyn vaikutukset tulvariskien hallintaan. Kohtuullistetun säännöstelyn vaikutukset voivat lisätä muun muassa tulvapenkereiden rakentamisen tarvetta. Säännöstelyn kohtuullistaminen voi lisäksi vaikuttaa kriteerien täyttymiseen.

Tulvariskialueen luokituksessa ja säännöstelyn kohtuullistamisessa tulee ottaa huomioon seuraavat tekijät:

Tulvatorjuntatoimenpiteet tulee tehdä siten, että käytössä olevan pohjavesialueen veden laatua ei vaaranneta (ympäristönsuojelulaki 17 §). Tulvatilanteessa mahdollisen voimakkaan säännöstelyn seuraukset jätevesien hallintaan, pohjavesien suojeluun ja muuhun ympäristön- ja terveydensuojeluun tulee ottaa huomioon tulva-alue luokituksessa. Voimakkaalla säännöstelyllä on monia kielteisiä ympäristövaikutuksia. Säännöstely muun muassa vaikuttaa kielteisesti pintavesien ekologiseen tilaan haittaamalla kalojen kutua ja rantojen pohjaeläimistöä. Lisäksi säännöstely vaikuttaa erittäin kielteisesti pintavesien hydrologis-morfologisiin ominaispiirteisiin muuttaen niitä huomattavasti luonnollisesta tilasta.